

Türkiye’de Gökbilimin Geleceği Üzerine

Mehmet Mustafa Keskin¹, Mehmet Eray Atay²

¹Ege Üniversitesi, Fen Fakültesi, Astronomi ve Uzay Bilimleri
35100 Bornova - İZMİR

²İstanbul Üniversitesi, Fen Fakültesi, Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümü
34452 Üniversite - İSTANBUL

GİRİŞ

Gökbilimin geleceği, yetişen bilim adamı adaylarının niteliği ve niceliği ile doğrudan ilişkilidir. Bilimadamı adaylarının özgür, eleştirel ve bağımsız düşünme, diğer bir deyişle bilimsel düşünme alışkanlığını kazanmış, kuram ile gerçeklik arasındaki farkın hiçbir zaman kapatılamayacağını farkında olmaları gerekir.

Bilimsel çalışma,

1. Üst düzeyde beyinsel faaliyeti (Düşünme)
2. Kesintisiz bilgi akışını (Bilimsel bilgi birikimi)
3. Dikey bir okumayı
4. Büyük bir sabrı ve güçlü bir iradeyi gerektirir.

GELİŞME

Bilgisel birikim olmadıkça ve bu birikime dikkatimizi yöneltmedikçe düşünme eylemi gerçekleşmez. Bilim adamı adayları, birikimlerin ancak ve ancak yöntemli bir şekilde elde edildiği takdirde nitel değişimleri gerçekleştirebileceğini bilmelidir.

Kişi eğer bilim kavramını, bilim tarihinin alanı içinde, çağdaş bir yaklaşımla içerikleyemezse, istediği kadar bilim üzerine, bilim yapıları üzerine düşünsün sonuç; varlığını kanıtlamaktan çok, varlık bile gösteremediğini kanıtlama şeklinde ortaya çıkar. Bilginin ve bu bilgi üzerine düşünmenin savrukluğundan da ancak doğru, kanıtlanmış bilgi ve düzenli düşünme ile kurtulunabilir

İnsanlar, yapmakta oldukları iş üzerinde ancak ayrıntılar hatırı sayılır ölçüde biriktiği zaman düşünür. O zaman o işi, o güne dek bilincinde olmadıkları ilkelere göre, yöntemli bir biçimde yapmakta olduklarını keşfederler. İşinin ilkeleri üzerine hiç düşünmemiş bir kişi, yetişmiş bir kişinin o konudaki tutumunu kazanamamıştır. Yaptığı işin ilkeleri, hatta daha önemlisi ilişkilere ilişkin temelleri üzerinde düşünme becerisini de sağlayacak olan verilecek eğitimidir. Öyleyse insanın düşünme dünyasının doğa dünyası ile bir tür karşılaşması olan bilimin ne yolla öğretileceği ve öğrenileceği büyük bir önem taşımaktadır.

Böyle bir saptama, doğa bilimleri eğitimine felsefe açısından bakmayı da beraberinde getirir. Çünkü bu noktada artık yapılan iş ya da etkinlik üzerinde çok yönlü bağlantılar hesaba katılarak düşünülüyor demektir. Eğitimde varılacak hedef, önceden belirlenen davranış değişikliklerini yöntemli bir biçimde sağlamaksa, doğa bilimleri alanında yetişecek olan gencin, -bilim insanı adayının- kimi temel noktalar konusunda bilinç kazanması gerekmektedir. Bilgilendirme herşeyden önce hem yetişecek olanın kendisinin tarihsel bir özne olduğuna ilişkindir hem de uğraştığı alanın tarihsel konumlanışına ilişkindir. Bu bağlamda, bilim tarihi bilgileriyle, bilim felsefesine ilişkin bilinç de alan bilgisinin yanında gerekli koşulu oluşturmaktadır.

SONUÇ

Gökbilimi diğer doğa bilimlerinden ayıran en önemli özelliklerden birisi, bulgularının çekiciliği ile toplumun çok büyük bir kesimine her hangi bir zorlama olmadan ulaşma imkanının olmasıdır. Alan bilgisinin yanında, bilim tarihi ve bilim felsefesine ilişkin bilincide yanına alarak mezun olan Gökbilim öğrencilerinin bilimi -bilimsel yöntemi- yaygınlaştırması bu yolla gerçekleşebilir.

Gökbilimin yaygınlaşması ve gelişmesi için yapılacak olan planlamalarda gereken çok yönlü düşünüş aşağıda verilen etkenleri bir bütün olarak içermelidir.

Türkiye'de Gökbilim eğitim ve öğretimi

Derslerin içeriği ve işleniş şekli

Türkçe kaynak

Öğrenci toplulukları

Gözlemevlerinin genel siyasetleri

Diploma tezi çalışmaları

Türk Astronomi Derneği'nin çalışmaları

Genç Gökbilimcilerin hedefleri

Üniversite dışı amatör gökbilimin gelişimi

Dil meselesi

Bunlardan dil meselesi üzerine yaptığımız bu iki alıntı sanırım konunun önemini önceliğini yeterince açıklayacaktır.

Kimse inkar edemeyeceği bir gerçek var; Türkler sanatta, edebiyatta, bilimde ve fende pek geri kalmışlardır. Bunun için bir çok sebepler bulunur ve söylenebilir. Fakat başlıcası "dil"dir.

Türklerin dilleri yoktur. Konuştukları dili yazamazlar. Yazdıkları dili anlamazlar. İçlerinde ne kadar edip, şair, bilim adamı gelmişse eserleri millete meçhul kalmıştır. Çünkü bir Türk kendi diliyle yazılırsa anlar. [6]

Ülkemizde eskiden olduğu gibi bugün de bilim dilinde yaygın bir yabancı sözcük ve terim düşkünlüğü ile birlikte, bilimsel yazılarda zor anlaşılır ya da anlaşılma eğilimi sık gözlenmektedir. Bu eğilimin kökeninde ruhsal açıdan anlamlı iki etkenin bulunduğunu düşünüyorum:

1. *Çocukta doğal olarak varolan özerk düşünme yetisinin baskılanması, gelişimin engellenmesi.*
2. *Büyüsel düşünceye yaslanma eğiliminin yaygın olması.*

Bir yabancı sözcük ya da terim neden bilimseldir de, tüm anlamını verebilen bir yerli sözcük bilimsel sayılmamaktadır... Bu sözcükler yabancı olmaları, anlaşılma ve bir yetkeden öğrenilmiş olmaları nedeniyle, içerdikleri bilimsel anlamın dışında ve o anlamla ilgisi olmayan bir değer, bir yük taşımaktadırlar.

Çoğu yeni buluşların ve bilimsel gelişmelerin gerçekleştirildiği Batı ülkelerinde, artık geçen yüzyılda olduğu gibi, terimler Latince ve Yunanca köklerden türetilmemektedir. Bu ülkelerde bilim adamları, anlamayı ve öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla, yeni buluşları için daha çok kendi öz dillerinden, günlük halk dilinden sözcükler alarak bunlara terim niteliği kazandırmaktadır.

Giderek, bilim dili ile halkın konuştuğu dil birbirlerine yakınlaşmakta ve "Evrensel Bilim Dili" görüşü de geçerliliğini, dayanağını kendiliğinden yitirmektedir. Böylece bilimadamlarının eski çağlardan kalma, dili ve uygulamaları ile gizemci olan dokunulmazlığı, anlaşılma ve ortadan kalkmaktadır. [11]

Bilim içinde bulunduğumuz siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal alanlarda her ölçekteki çıkmazları -karşılanabilirin üzerinde bir değer kaybına yol açmadan- ortadan kaldıracak ve toplumsal olarak varlığımızı sürdürmemizi sağlayacak olan birincil aracımızdır.

Toplumumuzun, sadece alanında "başarılı" bilimadamlarına değil, bizzat kendisinin bilime yakın olmaya ihtiyacı vardır. Çağımızda dünya ülkelerinin bilim ve teknoloji alanındaki yarışı hızla sürerken ülkemizin ayakta kalabilmesi, gençlerimizin bilimi bir anlayış sistemi olarak benimsemelerine, kavrayabilmelerine bağlıdır. Bu çerçevede toplumu bu hedefe taşıma sorumluluğunu bilimadamları üstlenmek zorundadır. Çünkü bilim, sadece bilgi toplamak üzere programlanmış robotların eseri olmayıp, toplumsal bir olgudur. Dolayısıyla toplumu bu hedefe ulaştıracak araçları geliştirmek bilimadamlarının görevidir.

TEŞEKKÜR

Prof.Dr. Zeynel Tunca, Doç.Dr. Esat Rennan Pekünlü, Prof.Dr. Dursun Koçer,
TUG, M12 Astrofizik Çalışma Topluluğu

KAYNAKLAR

1. Genç Bilimadamına Öğütler, Peter B. Medawar, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları. 1996.
2. Modern Doğa Anlayışı ve Kuantum Teorisine Giriş, Max Planck, Spartaküs Yayınları, 1996
3. Materyalist Felsefe Sözlüğü, M. Rosenthal ve P. Yudin, Sosyal Yayınları. 1980.
4. Bilim ve Ütopya, Nisan, 2002, 94 Haluk Hepkon. Savaş Sanatı, Siyasetname ve Prens.
5. Düşünce Tarihi I Afşar Timuçin, Bulut Yayınları, 2000
6. Külliyyatına Girmemiş Yazılarıyla Ömer Seyfettin, Nazım H. Polat, Arma Yayınları, Kasım 1998, Dil Meselesi Etrafında , Yeni Lisan sf. 111.
7. Mao Zedung, Pratik Üzerine, Seçme Eserler, Kaynak Yayınları, c1, sf. 378.
8. Sanatın Boyutları, Sıtkı M. Erinc, Çınar Yayınları, Haziran 1998.
9. Büyücülük Olarak Sosyal Bilimler, Stanislav Andrevski, sf 90.
10. Bilim ve Eğitim, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri: 2, Düşünce Tarzı ve Kültür Modeli Olarak Bilim, Prof. Dr. M. Ali Alpar, 1994.
11. Bilim ve Eğitim, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri:2, Bilim ve Eğitimde Dil, Prof. Dr. M. Orhan Öztürk 1994.
12. Bilim ve Eğitim, TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri :2, Bilimi Etkileyen Faktör Olarak Eğitim (Biyoloji Eğitiminde Evrim ve Yaratılışçılık) Prof. Dr. Aykut Kence, 1994.
13. Karanlık Bir Dünyada Bilimin Mum Işığı, Carl Sagan, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları,
14. Felsefe Açısından Doğa Bilimleri Eğitimi, Prof. Dr. Betül Çotuksöken, Yeni Binyılın Başında Türkiye'de Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu, 07 – 08 Eylül 2001. Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi.